

raspoloživo po dolasku broda, što je uostalom opće poznata fraza s točno odredjenim značenjem, dolazi do povrede ugovorne obveze ukoliko se ne radi o nekom razlogu koji isključuje odgovornost povreditelja. Prema tome, naručitelju prijevoza ne može ništa pomoći činjenica što je luka bila zauzeta drugim brodovima, kad je on odredio baš tu luku, pa je ona prema ugovoru trebala imati sigurno i raspoloživo sidrište u vrijeme dolaska broda.

/LLR 1982, 1, str.1/

LJ.M

Bilješka.- Ova presuda Kuće Lordova je za formular Exxonvoy 1969. brodarskog ugovora na putovanje riješila konačno pitanje odnosa spomenutih dviju klauzula, ali će vjerojatno utjecati i na tumačenje ostalih brodarskih ugovora u kojima su sadržane analogne klauzule. Budući da se radi o normama o stojnicama i naknadi za zadržavanje broda kao i o posljedicama predaje pisma spremnosti, tj. o dispozitivnim normama, mjerodavna je za prosudjivanje spornih pitanja ugovorom izražena volja stranaka, ali ta se volja izražava uvijek tipičnim klauzulama. Odatle i značenje ove presude za stranu pa i našu praksu.

LJ.M.

KUĆA LORDOVA

Presuda od 18. i 19.XI 1981.

Brinkibon Ltd c/a Stahal Stahl und
Stahlwarenhandelsgesellschaft m.b.H.

Suci: Lord Wilberforce, Lord Fraser of Tullybelton, Lord
Russel of Killowen, Lord Bridge of Harwich, Lord
Brandon of Oakbrook

Sklapanje ugovora putem teleksa

Kupoprodaja CIF - Ugovor sklopljen putem teleksa - Teleks
spada u kategoriju sredstava za "neposredno saobraćanje"
- Ugovor nije ni sklopljen niti raskinut na području en-
gleske sudbenosti - Ne primjenjuju se pravila R.S.C, O.
11, r.1 /1/ podstavci /f/ i /g/

Tužitelji u ovom sporu su kupci Brinkibon Ltd, a tuženi su prodavatelji Stahal Stahl und Stahlwarenhandelsgesellschaft m.b.H.

Tužitelji /kupci/ su 26. travnja 1979. iz Engleske uputili tuženima /prodavateljima/ u Austriju teleks kojim nude da će kupiti 20.000 tona čeličnih šipki prema uvjetima CIF, linijskim brodom iz Aleksandrije. Isporuka je trebala biti obavljena u pet jednakih dijelova, u lipnju, srpnju, kolovozu, rujnu i listopadu, dok je isplata ponudjena putem neopozivog akreditiva. Tuženi bi ujedno trebali osigurati ispunjenje ugovora jamstvom u visini od 5% ugovorene cijene.

Tuženi su teleksom od 3. svibnja 1979. prihvatili ponudu, stavljajući slijedeće protuprijedloge: pristali su u načelu na osiguranje ispunjenja ugovora, ali samo u visini od 3% ugovorene cijene; što se tiče eventualnog porasta iznosa vozarine za rujnu i listopad, tuženi su pridržali pravo adekvatnog povišenja ugovorene cijene.

Na to su tužitelji 4. svibnja iste godine dali upute svojoj londonskoj banci da otvori akreditiv i isti dan o tome teleksom obavijestili tužene.

Međutim, 21. svibnja 1979. tuženi su izvijestili tužene da se povlače iz ugovora. Shodno tome oni nisu otvorili osiguranje ispunjenje ugovora, niti su izvršili prvu od pet ugovorenih isporuka.

Prvostepeni sudac je odlučio da je ugovor sklopljen u Engleskoj, a raskinut u Austriji, te se dopušta vođenje spora prema standardnom ugovoru R.S.C, C.11, r.1 /1/ podstavak /f/, a ne prema r.1 /1/ /g/.

Žalbu na ovu presudu su uložili i tužitelji i tuženi.

Apelacioni suci odlučili su u korist tuženih prodavatelja.

Žalbu na Kuću Lordova uložili su tužitelji - kupci.

Odlukom Kuće Lordova potvrđena je drugostepena presuda u korist tuženih, ali su razlozi za njezino donošenje različiti od onih koje su u svojoj presudi naveli drugostepeni suci.

Prvi je svoje stajalište o predmetu iznio u svojem votumu Lord Wilberforce.

Osnovno pitanje na koje treba dati odgovor je, po njegovoj procjeni slijedeće: da li u ovom slučaju postoji ili ne postoji sudbenost engleskih sudova?

Na to pitanje bi bilo lako odgovoriti kad bi se obje stranke, u trenutku zaključenja ugovora, nalazile u Engleskoj.

Medjutim, s obzirom da je samo jedna stranka u tom času bila u Engleskoj, a druga u inozemstvu, problem određivanja trenutka zaključenja ugovora, pa prema tome i mjesta /što je za ovaj spor bitno/ dobiva svoje prave dimenzije: kamo svrstati i shodno tome kako tretirati komunikaciju putem teleksa?

Opće pravilo je da je ugovor zasnovan onda, kada je saopćen prihvata ponude ponuditelju od strane ponudjenog. Ako je uz to potrebno odrediti gdje je ugovor zasnovan, čini se logičnim da je to u onom mjestu iz kojeg je prihvata ponude saopćen ponuditelju.

Za navedeno Lord Wilberforce nalazi potkrijepu u ovim slučajevima: Adam v. Lindsell /1818/; Harris /In Re Imperial Land Co. of Marseilles/--/1872/; i u Household Fire and Carriage Accident Insurance Co. Ltd. v. Grant /1879/.

Kao odgovor na ranije postavljeno pitanje kamo svrstati komunikaciju putem teleksa, Lord Wilberforce citira slučaj Entores Ltd. v. Miles Far East Corporation /C.A./ /1955/ -- /u nastavku Entores/, u kojem je Apelacioni sud svrstao komunikaciju putem teleksa u kategoriju "neposrednog saobraćanja"/instantaneous communication/. Prema mišljenju Lorda Wilberforcea ovo rješenje bi se moglo prihvatiti kao opće pravilo.

Kako se u posljednjim decenijama saobraćanje teleksom znatno razvilo, ima cijeli niz mogućih varijanti. Može se dogoditi da osobe koje sklapaju poslove budu službenici ili agenti s ograničenim ovlaštenjem; zatim je moguće da tako upućena poruka ne stigne do primatelja odmah, ako je odaslana izvan uredovnih sati ili noću, pod pretpostavkom da će biti kasnije pročitana; poruka može biti odaslana ili primljena preko stroja kojim rukuje treća osoba. Stoga je nedvojbeno da ne postoji neko sveobuhvatno pravilo/"universal rule"/ koje bi moglo pokriti sve moguće slučajeve. Rješavanju svakog pojedinog slučaja treba prići na taj način da se vodi računa o stvarnim namjerama stranaka i o uobičajenoj poslovnoj praksi.

Prema svemu do sada rečenom, ovaj slučaj spada u kategoriju neposrednog saobraćanja i, u skladu sa općim pravilom ugovor je sklopljen tada i tamo gdje je prihvata primljen, a to je bilo u Beču, 3. svibnja 1979.

Ovime se ujedno odbacuje navod tužitelja da je ugovor zaključen prema R.S.C, O.11, r.1 /1/ postavak /f/, prema kojem bi ugovor bio zaključen u Engleskoj.

Što se tiče podstavka /g/ koji govori o mjestu raskida ugovora, tužitelji takodjer moraju biti odbijeni, jer je do raskida ugovora došlo takodjer u Beču, dakle u Austriji, a ne u Engleskoj.

Zbog svega upravo rečenog, Lord Wilberforce zaključuje da se slaže s odlukom Apelacionog suda te da žalba mora biti odbačena.

Sa stajalištima koja su u svojim votumima iznijeli Lord Wilberforce i Lord Brandon of Oakbrook /koja ćemo takodjer niže izložiti/, u potpunosti su se složili Lord Fraser of Tullybelton, Lord Russel of Killowen i Lord Bridge of Harwich.

Lord Brandon of Oakbrook detaljno je analizirao tijek događaja koji su prethodili odluci o povlačenju, tj. jednostranom raskidu ugovora od strane tuženih. Mi ćemo se ovdje jedino osvrnuti na činjenicu da je do odustanka od ugovora došlo tek u trenutku, kad su tuženi prodavatelji saznali da tužitelji sklapaju ugovor za trećega, a ne u svoje ime. Kako /prema izjavi tuženih/ nikad nisu čuli za švicarsku tvrtku koja se naknadno pojavila, kao stvarni kupac, oni su donijeli odluku o odustanku ugovora.

On takodjer potvrđuje mišljenje Lorda Wilberforcea da je komunikacija putem teleksa oblik neposrednog saobraćanja i po tome se prosudjuje trenutak i mjesto zaključenja ugovora.

Stoga je logično da se odbacuje navod tužitelja da je ugovor sklopljen na području engleske sudbenosti, po R.S.C, O.11, r.1 /1/ /f/.

Takodjer ne dolazi u obzir stajalište tužitelja da je do raskida ugovora došlo u Engleskoj /prema R.S.C, O.11, r.1 /1/ /g/.

Zbog svega rečenog Lord Brandon of Oakbrook takodjer odbacuje žalbu tužitelja.

/LIR 1982, 3, str.217/

K.V.

Bilješka.-- Značaj ove presude je odredjenje kategorije u koju spada zaključivanje kupoprodajnog ugovora putem teleksa. S obzirom na nagli razvoj ovog sredstva komunikiranja, osobito značajnog u trgovačkim poslovima sklapanja ugovora i prijevoza robe morem, neophodno je čvrsto stajalište teorije o tome, da li se na poslovanje putem teleksa primjenjuju već ranije usvojena tzv. poštanska načela poslovanja, ili će se naprotiv primjenjivati isti kriteriji kao za provedbu ugovora sklapanih putem telefona.

Tzv. poštanska načela poslovanja pri sklapanju ugovora, prema vladajućem mišljenju znače slijedeće: ako je prihvata ponude otposlana pismom putem pošte, ili brzojavno, tada je ugovor zaključen u trenutku predaje pisma, odnosno brzojava pošti /u gornjem slučaju bilo bi to u Londonu/. Ako je pak prihvata saopćen telefonom, tada bi to bilo u Beču. Kako smo upravo u gornjem primjeru vidjeli, i Apelacioni sud i Kuća Lordova svrstali su teleks u ovu posljednju kategoriju - uz telefon - u oblike neposrednog saobraćanja.

Ne sumnjamo da će ovo opće pravilo i u budućnosti imati veliki značaj za konkretno postupanje u praksi.

K.V.

ENGLJSKI APELACIONI SUD

Presuda od 13.I 1982.

The "Morwiken"

Vijeće: Lord Denning M.R, L.J. Ackner, Sir Sebag Shaw

Ugovorena inozemna podsudnost

Ugovorena podsudnost suda u Amsterdamu - Visina odgovornosti po nizozemskom pravu manja od one po Visbyskim pravilima i engleskom Zakonu od 1971. - Kogentna snaga granice odgovornosti iz Zakona o prijevozu robe od 1971. - Uloga luke ukrcaja i teretnice izdane u toj luci - Član 5. Protokola od 1968 /modificirani čl.X Haških pravila/

U ožujku 1978. englesko poduzeće ukrcao je stroj u engleskoj luci na brod nizozemske zastave "Haico Holwerde", koji je izdao i teretnicu, a otplovio je u Amsterdam i tu je teret bio prekrčan na brod "Morwiken" norveške zastave, da bi bio konačno upućen na otok Bonaire u nizozemskim Antilima. Teretnicu je izdao nizozemski vozar. U Bonaireu je kod ukrcaja došlo do štete, pa je stoga engleski poduzetnik,